

# DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

**FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.**

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, másfél  
íven. Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-  
évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium;  
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó  
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

## Az árvaház.

Ismerős kéztől származó levélből közöljük  
ezt a részletet:

Olvasván a Debreczeni Protestáns Lap múlt  
heti számának első cikkét, hihetetlennek látszott  
előttem, hogy a nagyszerű tervvel szemben  
olyanféle aprólékos kifogások emelkedhesse-  
nek, aminőkről ottan szó esik. Őszintén meg-  
vallom, azt gondoltam, hogy a cikkíró maga ta-  
lál ki ellenvetéseket, hogy lehessen mit cáfolni  
s megvallom azt is, nem túlságos nagy véle-  
ménnyel valék invenciója felől. Azóta — sajnos  
— meggyőződtem, hogy a kifogások nem a cikk-  
író szegényes invenciójának eredményei.

A napokban beszélgettem egy ismerősöm-  
mel, akinek a debreczeni közügyek intézésében  
van szava. Az egyházkerület tervezett árvahá-  
zára terelte a szót, nagy csodálkozásomra a kö-  
vetkezőképen:

— Nem értem, mit akar az egyházkerület  
ezzel az árvaházzal. Igazán felesleges beavatko-  
zás szoros értelemben vett állami feladat végzé-  
sébe. Mert azt senki sem vonhatja kétségbe,  
hogy a hadiárvákról gondoskodás elsőrendű kö-  
telessége az államnak.

Én természetesen nem vontam és nem  
vonom kétségbe. De nem nyomhattam el meg-  
lepetésemet, mert így beszélő ismerősöm egyál-  
talan nem szociálista, sőt sokszor nagyon kemé-  
nyen kifakadt előttem például a szabadkőmű-  
vesek azon törekvése ellen, mely szerint az okta-  
tásügyet ki akarják venni a felekezetek kezéből  
azzal a megokolással, hogy az állami feladat. S  
most mégis ő érvel épen azzal, hogy állami fel-  
adat végzésébe ne avatkozzék az egyház. Vagy  
azt nem látná be, hogy az árvák nevelésében is  
érvényesülhetnek a vallás erkölcsi tekintetek,  
hogy az árvákat nevelő intézetek is lehetnek az  
egyháznak veteményes kertjei, hogy épen a re-  
formátus egyház nemcsak a tanítást számítja a

szorosan vett egyházi feladatok közé, de a sze-  
gények, árvák, elhagyottak gondozását is?

De nem volt hosszú időm elmélkedni ezen  
a következtetlenségen, mert ime ismerősöm már  
tovább halad bírálatában:

— Különös az is, hogy az egyházkerület  
úgy akar csinálni árvaházat, hogy az államtól  
kér hozzá épületet és a várostól nem tudom mi-  
féle berendezést. Egészen ama bizonyos temp-  
lomi felirat útmutatása szerint: építette a nemes  
familia az eklézsia költségén. Hát ha az állam-  
tól, meg a várostól kérik a hozzávalót, akkor ne  
mondják, hogy az egyházkerület csinál árva-  
házat.

Siettem megjegyezni, hogy a pár százezer  
koronát érő épület és berendezés mellett éven-  
ként százezer koronába fog kerülni az egyház-  
kerületnek az árvaház fenntartása és így — lé-  
vén a fenntartási költség eszerint mintegy har-  
madfél millió korona tőke kamatjának megfe-  
lelő — kétségtelenül sokszorosan nagyobb ré-  
szét viseli az egyházkerület az összes költségnek,  
még ha a kért támogatásokat megnyeri is.

De aztán beláttam, hogy haszontalan min-  
den vitatkozás. Hiszen ime ez a derék kritikus  
— jól tudom — nagy híve a felekezeti iskolák  
államsegéllyel ellátásának s Apponyi grófot egy-  
ért azért magasztalja mindig áradózó dicséret-  
tel, mert lehetővé tette, hogy az állam fizetés-  
kiegészítésével felekezeti maradjon az olyan  
népiskola is, melynek fenntartásához az egyház  
csak évi 100 koronával járul. És most megbot-  
ránkozik azon, hogy egy nagyjelentőségű egy-  
házi intézmény létesítésénél állami támogatásra  
is gondolnak. És hát: egyszer az a kifogás, hogy  
az egyházkerület állami feladatot akar magára  
vállalni, másszor meg az, hogy ezen (— hát  
legyen: állami —) feladat végzéséért az államtól  
is kér segítséget.

Aki ilyen módon beszél, azt úgy sem lehet  
érvekkal meggyőzni, mert az olyanformán van,

mint a Mikszáth sváb házmestere, aki a 89-iki véderővita alkalmával lefolyt nagy tüntetésekben részvételét azzal okolta meg: Hát harakszok, mert harakszok.

Mindezeket pedig nem találnám csodálatosnak és nem is írtam volna meg, ha az én tisztelt ismerősöm, aki ilyen keresve-keresett érvekkel száll hadba az egyházkerület árvaházának terve ellen, ellenséges indulattal volna református egyházunk iránt s felekezeti féltékenységből akarna gáncsot vetni a református egyház egy igazán hivatásának megfelelő, nemes és következményeiben nemesak a neveltekre, de a nevelő egyházra is áldásos intézmény elé. De hát, aki előttem így beszélt, se nem klerikális, se nem szabadkőműves, a református egyházat nem gyűlöli, — sőt...

Nos, szerkesztő úr, mondja meg nekem, helyes-e az, hogy itt Debreczenben épen a reformátusok sohasem azt nézik, hogy mi jó, mi üdvös, mitől lehet várni az egyházi élet felvirágzását, hanem mindig azt nézik, hogy a terv *kinek* az agyában született. Különösebben pedig nem találja-e szerkesztő úr igen szomorúnak azt a roppant nagy bizalmatlanságot, amelyet mi, egyházunk hű fiai, keservesen látunk s amely a tiszántúli egyházkerület és a debreczeni egyház kormányzata között fennáll. Nem tudom, hol a hiba, de azt sokszor tapasztaltam, hogy amikor

az egyházkerület kezd valamit, azt a debreczeni egyház mindig azzal a gondolattal fogadja, hogy ebből jó semmiképen sem lesz. Sok példát mondhatnék, de elég legyen csak a diakonissza-intézetet említeni, melynek a debreczeni egyházra csak előnyös volta igazán evidens volt s mégis a legnagyobb bizalmatlansággal fogadtatott.

Valahogy, valamit tenni kellene ez iránt is, szerkesztő uram, akit szíves szeretettel arra kérek, hogy a nevemet ki ne írja az ujságba.

\*

Eddig a levél, amelynek arra a részére, mely az egyházkerület és a debreczeni egyház közötti viszonyról szól, tán még visszatérünk.

Ami pedig az egyházkerületi árvaház tervét illeti, annak az előhaladását rosszmájú kritikák bizonyára nem fogják megakasztani, annál kevésbbé, mert szentül meg vagyunk győződve, hogy nincs a református egyházban egyetlen komoly tényező sem, mely ennek a tervnek nagy-szerűségét és áldásos voltát be ne látná s bizonyosak vagyunk arról is, hogy a debreczeni református egyház arra illetékes faktorai is minden lehető el fognak követni a nagy cél minél jobban megvalósíthatása érdekében.

A levél írója, aki, bár nem tagja semmiféle egyházi kormányzó testületnek, világosan látja az egyházi élet helyi mozzanatait, bizonyára jól

## Tárca

### A szováti papszer.

A reformáció századában volt egy olyan birtoka a debreczeni egyháznak, amelynek még az emlékeztét is csaknem teljesen eltörölte a századok vihara, úgy, hogy a Debreczen történetével foglalkozók közül csak *Bunyitay Vince* talált idevonatkozólag egyetlen adatot az országos levéltárban az 1552. évi országos adókönyvekben.<sup>1</sup> Ez a birtok a ma is virágzó Szovát községben volt, szerzője *Péter* debreczeni plebanus, aki 1503-ban vette azt zálogba a debreczeni plebania részére *Szepesi Mihály* szováti birtokos özvegyétől Katalintól.<sup>2</sup>

Mert hogy *Péter* plebanus ezt a zálogosítás által szerzett birtokot nem saját magának, hanem a debreczeni plebania részére szerezte, azt nemesak az bizonyítja, hogy az országos adóösszeírásban, közelebb-ről Bihar vármegye porta szám szerint való összeírásaiban 1552—1555-ig mindenütt a debreczeni plebanus van felemlítve, mint a szováti 18 jobbágytelekből álló ú. n. papszer birtokosa;<sup>3</sup> hanem később a birtok tulajdonosának személyében beállott válto-

zásból keletkezett érdekes pernek egész lefolyása is.

A reformáció befogadásával — úgy látszik — nem állott be semmi különösebb változás a lassanként megszűnt r. kath. plebania, illetve a lelkészek javadalmazása tekintetében, amit egyebek között az a tény is igazol, hogy a szováti papszert, a folytonosság megszakadása nélkül éppen úgy birták és használták a református plebanusok, mint elődeik a r. katolikusok „a plebaniának tisztiszerint”.

Az alább ismertetendő perből kifolyólag, 1588. évben Nagyenyeden történt tanúkihallgatás eredeti jegyzőkönyve szerint ugyanis *Literáti Gáspár*, debreczeni származású nemes, aki 1562-ben Debreczenben lakott, mint *Enyingi Török János* tisztartója; továbbá *Literáti Máté* váradi nótárius eskü alatt vallják, hogy 1562-ben a szováti portiót, melyet papszernek hívnak, *Mélius Péter* debreczeni plebanus, utána per successionem officii *Bálint* pap birta haláláig, míg a tanúvallomások idején *Gönczy György* birta;<sup>4</sup> s hogy a tanúk vallomásának hitelességéhez kétség nem férhet, azt *Gönczy György* maga bizonyítja meg a váradi káptalan előtt 1579 március 25-én, amikor is saját jószántából és szabad akaratából lemond arról a szováti részbirtokról és annak minden jövedelmé-

tudja azt is, hogy mi a debreczeni egyházköz-ség vezetőségével nagyon sok kérdésben nem értünk egyet s hogy a debreczeni egyházi életet másformának szeretnők, mint amilyen. De, ha nem tudná, vegye tudomásul, hogy ezen nézetbeli különbségek mellett sokkal nagyobb tisztelettel s becsüléssel viseltetünk a debreczeni egyház vezetősége iránt, semhogy elképzelhetőnek tartanók egy ilyen, minden vonatkozásában elragadó terv irányában a kicsinyes akadémikodást.

## Egyház

### Egyházkerületünk tavaszi közgyűlése.

Az állandó káplántartási helyek kérdésénél szóba került, hogy a hevesnagykunsági egyházmegyéhez tartozó s több mint kilencezer lelket számláló dévaványai egyház, bár a jegyzőkönyvek megfelelő helyén ki volt mutatva, mégis kimaradt a névsorból s emiatt kápláni ellátás nélkül maradt. Szügyi Dániel egyházmegyei képviselő meggyőző érvekkel támogatta Dévaványa jogos igényeit s bár némely közgyűlési tagnak kevés reménye volt ahhoz, hogy az ügynek a konventen történt immár végleges ellátása után, az állandó kápláni helyek számát szaporítani lehetne, a közgyűlés mégis megkeresi a konventet, hogy Dévaványa jogos igénye pótlólag kiegészítést nyerjen.

ről, amelyet addig Debreczen közönségének jótékony adományozásából birt és használt s amelyet ugyanakkor, a káptalan előtt vele együtt megjelent Nagy Péter tanácsnok Debreczen város közönségének nevében ünnepiesen visszavett.<sup>5</sup>

Önkéntelenül is felmerül a kérdés, vajjon mi oka lehetett Gönczy Györgynek arra, hogy a lelkészi javadalom e kétségkívül tekintélyes alapját képező ingatlanról lemondjon!?

A fentebb érintett tanúvallomási jegyzőkönyv szerint Gönczy György mint hivatalánál fogva szováti birtokos, két hozzá szökött jobbágy miatt perbe keveredett szomszédjával, özv. *Bebek* Györgyné szepesi birtokossal s bármennyire igyekezett is húzni-halasztani a pert Bihar vármegye törvényszéke előtt, mert másképpen a jobbágyokat megoltalmazni nem tudta, úgy segített a dolgon, hogy az eredetileg a plebaniához tartozó szováti papszert a váradi káptalan előtt Debreczen város kezébe bocsátotta át, hogy ilyenformán Debreczen város lévén birtokosa a szováti birtoknak, ez a királyi diplomák szerint<sup>6</sup> a hozzá menekült vagy költözött jobbágyok kiadására, ha azok egyébiránt földesuraikkal szemben kötelezettségeiknek eleget tettek, — nem lesz kötelezhető.

Dávidházy Kálmán, akinek a nagy szaktudással vezetett könyvkötői üzlete látja el a népiskolai tan-könyvek bekötési munkálatát, azért folyamodott az egyházkerülethez, hogy tekintettel az anyagárak hihetetlen megdrágulására és a munkások munkabérének jelentékeny emelkedésére, bizonyos percentuális emelést engedélyezzen a könyvkötési szerződésben megállapított áregységekkel szemben. Az egyházkerületi közgyűlés méltányolja ugyan a kérelmet, de mivel a kérvény az illetékes bizottságban még nem tárgyalatott, megfelelő javaslattételre kiadta a népiskolai tanügyi bizottságnak.

A Szilágyi Mihály-nevelőintézetben megürült helyekből csak két helyet kívánt a közgyűlés betölteni, tekintettel arra, hogy a jelenlegi viszonyok közt még szorított létszám mellett is nagy feladat az intézetnek kijönni a jövedelemből. Felvették a jövő tanévre Péczely József és Tardy Sándor. Előjegyeztetett Matolcsy Tibor. Az intézet felügyelő-bizottságában megüresedett helyre a közgyűlés Dóczi Imre egyházkerületi középiskolai felügyelőt választotta meg.

A közgyűlés harmadik napját d. e. a debreczeni kollégium ügyei foglalták le. Elsőben is dr. Varga Zsigmond lelkészkepzőintézeti docens tette le ünnepélyesen a hivatali esküt. Ennek megtörténte után igen tartalmas beszédben köszönte meg az egyházkerületnek a választás folytán benne helyezett bizalmát, vállalta az irányt, melyet teljes erővel követni kíván s kérte munkájára a támogatást. Püspök urunk üdvö-

Am Bihar vármegye törvényszéke a birtok tulajdonosának személyében történt változást a per érdemi eldöntése szempontjából nem fogadta el, hanem a birtok átadását csak látszólagosnak, helyesebben ürügynek (*color*) mondva ki: *Gönczy* Györgyöt a szóban forgó jobbágyok visszaadására kötelezte.

Hogy azután Debreczen városa a szováti birtok átvétele után hogyan és mennyiben kárpótolja *Gönczy* Györgyöt, akinek e birtok elvesztésével jelentékenyen kevesbedett a jövedelme, arra nézve nincsenek feljegyzéseink, de hogy magát az egyházat, amelynek birtokába tartozott tulajdonképpen a szováti papszer, kárpótolta, azt megállapíthatjuk abból az adománylevélből, amellyel *Báthory* Kristóf erdélyi fejedelem 1581. május 8-án az egész szováti birtokot, mely valamikor a debreczeni plebaniához tartozott, Debreczen város közönségének adományozta, mivel Debreczen az egyház részére másféle segedelemről gondoskodott, t. i. a város szegényeinek tartását és gondozását vállalta magára.<sup>7</sup>

Midőn azonban Debreczent, a neki adományozott szováti rész birtokba a váradi káptalan kiküldötte 1581. május 21-én, az érdekelt szomszédok jelenlétében ünnepiesen beiktatta volna,<sup>8</sup> a beiktatásnak

zölte aztán az ifjú tudóst, jelezvén, hogy az ő munkájának bekapcsolása nagy nyereség nemcsak az intézet körében, de a gyakorlati életbe lépő ifjú lelkes kar jövő munkálkodhatása terén is. Az új tanár eddig tanúsított példás buzgalma a legmesszebb menő reményekre jogosítja fel egyházkerületünket s szívéből kívánja, hogy ezeket hosszú életen át valóra váltsa hasznos tevékenységével.

A kollégiumi ügyek közül csak néhány fontosabból óhajtunk megemlékezni.

A Pólya Pál-féle kollégiumi alapítvány egy része még mindig a végrendeleti végrehajtó kezén van s alapos az aggodalom, hogy nehezen lesz bevehető. A közgyűlés meghagyta a kollégiumi gazdasági tanácsnak, hogy kimerítő jelentést adjon az őszi közgyűlésre az alapítvány ügyeinek minden fázisáról s különösen emelje ki, hogy a vagyon biztosítása érdekében esetről-esetre minő intézkedést tett, hogy aztán meg legyen állapítható, hogy az alapítványi részlet esetleges elvesztéséért kit vagy kiket terhel a felelősség?

A kollégiumi pénztár 1915. évi számadása a szerfelett összetorlódt munkatömeg s munkaerő-hiány következtében nem volt előállítható olyan időre, hogy a szabályszerű vizsgálatokon átjuthatott volna a közgyűlés idejére. A késelemlről a pénztári hivatal rég benyújtotta a kollégiumi gazdasági tanácshoz az indokolt jelentést, azt a gazdasági tanács tudomásul is vette s az egyházkerületi elnökséghez jelentést terjesztett fel a fennakadásról. Az elnökség a közgyűlés utó-

lagos hozzájárulása feltétele alatt engedélyt adott arra, hogy a számadás később terjesztessék fel.

A közgyűlés az évek hosszú sora óta először jelentkező késést ezúttal tudomásul vette, de jövőre ki mondja, hogy a számadásoknak a szabályszerű időre történő előállítását, megvizsgálását feltétlenül elvárja. Meg kell említenünk, hogy ha a pénztári hivatal eddig elkészült a kellő időre a számadással: az csak rendkívüli erőfeszítés árán volt elérhető. A munka anyaga folyvást rohamosan nő, a tisztviselőket a munka teljesítésében katonai szolgálatok akadályozzák; hogy 10—12 órát szolgáljanak állandóan naponként: ezt évről-évre nem bírják. Számot kell vetni azzal, hogy a mindinkább komplikáltabbá váló kezelés egyszerűsítették, a szolgálat kellő számú és kifogástalan munkaképességű erőkkel láttassék el. Ha a jelenlegi helyzeten javítás nem történik: semmi garancia nem ígérkezik arra nézve, hogy a közgyűlés rendelkezésének eleget lehessen tenni.

Jóváhagyólag vett tudomást a közgyűlés a hadikölcsön-kötvények vásárlásáról. Ma már az előző évi kölcsön-kötéseket is beletudva, a kollégium és egyházkerület hadikölcsönének névértéke 5.300.000 koronát tesz.

Az alapfizetés 20%-a erejéig a lelkészképzőintézet, a tanítóképző-intézet tanárainak és a kollégiumi s egyházkerületi tisztviselőknek háborús pótlékot engedélyezett a közgyűlés. A segély az egyházkerület és kollégium pénztárának különböző csoportjában mintegy 17,721 kor. 46 fillért tesz.

*Szepesi* Sebestyén gyermekei: Ferenc; János; Sára *Csepreghy* Gáspárné és Katalin ellent mondtak azon a címen, hogy a néhai *Szepesi* Mihály özvegye Katalin által 1503-ban Péter debreczeni plebanusnak elzálogosított s később minden fizetés vagy vétel nélkül Debreczen város kezére került szováti részbirtok őket illeti.<sup>9</sup>

Az éveken keresztül húzódó emez ellentmondási per végre is azzal végződött 1591-ben, a hogy *Szepesi* atyafiak megsemmisítvén az addig folytatott pert, a *Báthory* Kristóf fejedelem által Debreczennek adományozott szováti részbirtokot, a váradí káptalan előtt Debreczen város közönségének a kebelbeli református egyház lelkészeinek felsegélése és tartása végett 125 magyar forintért örökösén eladták.<sup>10</sup>

A szerződésben foglalt eme kötelezettségnek meg is felelt Debreczen városa egészen 1752-ig, úgyany nyira, hogy az egyház és iskola mindennemű személyi és dologi kiadásait a város házipénztára fedezte addig az utolsó szegig, amellyel tiszteletes Szódi István uram sertésóljának az ajtaját megszegezték;<sup>11</sup> míg nem Mária Terézia királynő egy rendeletével megszüntette azt a két évszázados viszonyt,<sup>12</sup> mely a

debreczeni Magistratust a szó szoros értelmében az egyháznak is egyetlen kormányzó szervévé avatta.

<sup>1</sup> Bunyitay Vince: A váradí püspökség története. III. k. 224. lap. *Dicalis* Conscriptiók. VIII.

<sup>2</sup> Magánlevéltári Szepes című gyűjtemény: 93. szám. Hiteles káptalani kiadvány.

<sup>3</sup> U. o. 25., 32., 38., és 45. számok alatt található hiteles kivonatok a pozsonyi kamarától.

<sup>4</sup> U. o. 89. sz. Eredeti tanúvallomási jkv.

<sup>5</sup> Magánlevéltári Szepes című gyűjtemény 70. szám. Hiteles káptalani kiadvány.

<sup>6</sup> Városi levéltár Diplomagyűjtemény 53. szám. Zsigmond király 1405 okt. 9.; 60. szám Gara Miklós nádor 1407 május 21.; 165. sz. Mátyás király 1488 márc. 9.; 189. sz. Mátyás király 1489 szept. 27.; 345. sz. II. Ulászló király 1500 nov. 23. kelt adománylevelei a jobbágyok Debreczenbe költözése tárgyában.

<sup>7</sup> Magánlevéltári Szepes című gyűjtemény 71. szám. Eredeti.

<sup>8</sup> Magánlevéltári Szepes című gyűjtemény 73. szám. Hiteles káptalani kiadvány.

<sup>9</sup> U. o. 84., 85., 86., 89. számok. Hiteles káptalani kiadványok.

<sup>10</sup> U. o. 94. és 95. számok. Hiteles káptalani kiadványok.

<sup>11</sup> Városi zárszámadások 1657—1752-ig

<sup>12</sup> Szepesi kamara szám és kelet nélküli intézvénye a „Jus Patronatus“ c. gyűjteményben. *Protocollum Restaurationale* 1752—1756. évekről.

Herpay Gábor.

A családi pótléknak az állami mintára emelt arányban való folyósítása 1916 december 31-ig kiterjesztetett.

A Debreczen sz. kir. várostól járó tűzifailletmény ügye még mindeddig nem jutott kívánatos rendezéshez. A nagy körütekintést igénylő kérdés elintézésére s lehetőleg kedvező s méltányos megoldására az egyházkerületi elnökség kéretett fel.

A kollégiumi tisztviselők s szolgák nyugdíjintézetű új szabályzata, hosszú időn át tartó közbeeső munkálatok megtörténte után, végre végleges meg erősítésben részesült a közgyűlésen. A szabályzat egybeállítására, megszerkesztésére a Karai Sándor főgimnáziumi igazgató szakavatott kezének a fáradságos munkája. Az új szabályzat 1917 január 1-én lép életbe. A tagsági díjak révén a tagok terhe jelentékenyen nőtt, de a lakbérnyugdíj rendszeresítésével a nyugdíj-összeg is jelentékenyen emelkedett. A kollégium és az egyházkerület hozzájárulása is nagyobb összeggel nőtt, mint fenntartó-testületé. Mély hála és elismerés illesse egyházkerületünket az atyai gondoskodásért és áldozathozatalért.

A lelkészképzőintézetéről szóló jelentésben indítvány tétetett az iránt, hogy az egyházkerületi közgyűlés rendelje el azt, hogy a hittanhallgató ifjak az oratóriumban a templomi szolgálat teljesítésében gyakorolják magukat. Ezzel kapcsolatban püspök urunk azt az indítványt terjesztette elő, hogy a debreczeni egyház kerestessék meg az iránt, hogy hittanhallgató ifjaink részére a lelkészi szolgálatban való gyakorlásra a délutáni órákra két templomot engedjen át. Az indítványra méltó okot szolgáltatott a debreczeni egyháznak az az intézkedése, hogy úgy a szokásos ünnepköveti, mint általán véve a kollégiumi tanuló ifjúság templomi szolgálatát előtt templomaiban lehúzza a sorompót s a teendőket káplánjaival végezteti.

Az indítványhoz Jánosi Zoltán tanácsbíró fűzött észrevételeket. Ő már akkor, amikor a lelkészképzőintézet szervezeti szabályzatának azt a pontját tárgyalta volt az 1915. évi tavaszi egyházkerületi közgyűlés, mely az egyetemi hittanhallgató ifjaknak a helybeli templomi szolgálatát csak két templomra kiterjedőleg kontemplálta fenntartani, felszólalt s kérte, hogy a régi gyakorlatot a nehéz háborús viszonyok ideje alatt ne változtassák meg. De a közgyűlés a szabálytervezet 32. §-át jónak látta fenntartani. Ezzel az intézkedéssel szemben a debreczeni egyház kénytelen volt úgy rendezkedni be, hogy kezébe vette az összes ünnepi, vasárnap délutáni és hétköznap délutáni szolgálatok ellátásának gondját s a teendőket a segédlelkészekre bízta. Minthogy pedig ezért az új szolgálatért a segédlelkészeket díjazni kellett: az egyház megszüntette az ünnepi legációkat s a legátusok eddigi díjából fizeti a segédlelkészeket. Megemlíti azonban, hogy ez az intézkedés csak ideiglenes, egyelőre csak a háború

idejére lesz kiterjesztve. Mikor tehát a debreczeni egyház így rendezkedett be: nem kívánt újat húzni senkivel s éppen azért az indítványt a maga részéről nem fogadja el. *Andrássy Kálmán* tanácsbíró a kérdést nagyon fontosnak tartja. Azt kérdezi, hogy ha a lelkészképzőintézet és a debreczeni egyház között ez a kapcsolat nem tartatik fenn: micsoda tapasztalattal lép ki a munka mezejére az ifjú lelkész. Meg kell találnunk az összműködésnek a módját, annál fogva a püspök úr indítványát örömmel üdvözli és elfogadja. *K. Tóth Kálmán* tanácsbíró utal arra, hogy az 1915. évi tavaszi közgyűlésen az ifjak templomi szolgálatának szűkebb térre való szorítása az ifjak túlságos elfoglaltatásával volt megindokolva. Érv volt még az is hogy a szolgálatok rendjét, megfelelő nivón való tartását ellenőrizni a szolgálatnak az eddigi mérethben való fenntartása esetén nem lehet.

A mai tényleges berendezkedés mellett, a segédlelkészek szolgálatát a hívek buzgósága, templomlátogatása hasonlíthatlanul nagyobb az eddiginél. Tíz-szer akkora a templomi látogatás, botrányok, mint a diákszolgálat idején voltak, ma nem fordulnak elő. Ő az indítványt nem fogadja el.

(Vége következik.)

## Iskola

### A görög nyelv.

Mikor 1890. május 31-én Csáky híres törvényjavaslatát elfogadta a képviselőház, a görög irányú hívei aggódó lélekkel néztek a jövő elébe. Az első évek nem igazolták ez aggodalmát. Minthogy nevezetesen az egyetem egyik-másik szakaszára csakis a görög nyelvi tanulmány sikeres végzése után léphetett az érettségizett ifjú, maga a törvény állított tilalomfát a pályaválasztással még tisztában nem levő V. osztályos középiskolai tanulók átalútja elé. Most azonban, midőn az egyetem minden kapuja egyformán megnyílik görög és nem görög előtt, valóban gyökerén találja ez újabb reform fejszecsapása a rendszeres logikai gondolkodás kifejtésében nagy fontossággal bíró, szoborszerűen szép, olykor férfias erővel, olykor nőies bájjal zengő görög nyelvet. Most már, Homeros ragyogó, Plato drámai, Sophokles fenséges, Anakreon pajzán, Xenophon mézédés nyelve, ifjúkorunk kedves emléke, te szépséges görög nyelv — jó éjszakát! Fáj a viruló rózsza hervadását, a szívünkhöz nőtt anyagi és szellemi értékek enyészetét látni, különösen akkor, ha sehonnan se int felénk biztató reménysugár, hogy talán némi részben lesz, ami pótolja az elvesztett javakat. A Csáky-féle törvényjavaslat életbeléptekor még ott volt legalább a görögpótló irodalmi- s művészeti képzés, melyek a krisztusi fenségben ragyogó Sokrates kalokagathiájával, Plato

fölséges eszmetanával, erkölcsi fölfogásával s a görög művészet gyönyörűséges alkotásaival edzették a fogékony ifjúság jellemét s nemesítették lelkét. De ezután hova lesznek az értékek? Pótolja-e őket egy-egy nemzetiségi nyelv? Hiszen nem tagadjuk mi, a gyakorlati élet szempontjából van jogosultsága ez iránynak is. De hát nem lehetne a nemzetiségi nyelveket rendkívüli tárgyként vonultatni be a középiskolai tanulmányok közé? Ezeknek ily módon való kezelése, pusztán a direkt módszer alkalmazásával nem felel meg a gyakorlati követelményeknek? Hannibal ante portas! Félünk, jelenlegi közoktatásügyi miniszterünk kétségtelen jóakarattal, de nem kellő óvatossággal készült rendelete egy emberöltő múlva azt eredményezi, hogy az érettségiző ifjú (ha ugyan akkor még lesz érettségi) erre a kérdésre: Mi az a kalokagathia s a Plato eszmetana, e sokat mondó választ adandja: „Nyustyu“.

### Hadi tanfolyam.

A debreczeni református főgimnáziumban folyó évi május hó 25-től június 25-ig tartott haditanfolyamra jelentkezett összesen 32 besorozott katona ifjunkt, kik közül többen már a véráztatta csatamezőkről tértek vissza az Alma Mater ölelő karjai közé. A 32 ifjúból 7 már VIII. osztályú bizonyítvány birtokában lévén, 25-nek kellett a tanfolyam befejezte után a VIII. osztály tárgyaiból vizsgálatot tennie. E 25 tehát latra tétetett, megméretett s csak 1 találtatott könnyűnek. Így 24 nem hiába feszítette meg erejét, megszerezte az érettségi vizsgálat tehetés jogát. A fentiek alapján ennél fogva 31 tanuló állott az érettségi vizsgáló-bizottság elé. Nem minden szorongás nélkül várta az eredményt tanár s tanuló egyaránt. Ám fölemelő érzéssel állapíthatjuk meg, hogy a mi derék fiaink a köteleességérzetnek, a munkakedvnek fényes bizonyítékát adták; a 31 közül jelesen érett: 7, jól: 15, egyszerűen: 9. A köteleességérzet, a kitűzött cél felé való lankadatlan törekvés e biztató lendülete vezesse őket azon a másik harctéren is, aggódó szeretetünk és szerencsés, boldog visszatérésükért felszálló sóhaj-tásunk legyen foganatos záloga ifjú életüknek!

## Közélet

### Tükörcserepek.

#### 31. Hetvenezer korona.

Tagadhatatlanul sok szép pénz egy összegben. Még a leghíresebb versenypáripának is ugyancsak futnia kell, hogy ilyen nagy összegű díjat kiérdemljen. Igaz, hogy van olyan lóverseny is, melyen az első díj valamiképpel több még hetvenezer koronánál is, de hát ez nem a mi dolgunk. Ha versenystálló-tulaj-

donosok volnánk, — lehet, hogy még a legmagasabb díjakat is keveselnők, kivált, ha a ló, amivel futtatunk, valamelyes speciális *faji* kiválóságokkal ékeskedik.

Mindenkitől bocsánatot kérek a hasonlatért s a hirtelen átmenetért, ha a magyar állam által a tiszántúli református egyházkerület hatszázegynéhány lelkesze részére adományozott háborús segély csekélységéből megállapítom, hogy azon a nagy versenyen, amelyen a pályadíjért, t. i. a magyar haza megmentéséért és dicsőségéért futva fut minden társadalmi branche, — nekünk református lelkészi karnak egyáltalán nem a „favorit“ jutott. Az a hatszáz felé elosztandó hetvenezer korona „bánatpénz“-nek is kevés.

Pedig csakugyan bánatpénz lesz az, akár, ha 600 egyenlő részre osztjuk el, akár, ha a ráutaltság mértékét veszik a szétosztás alapjául. Előbbi esetben az összeg mikroszkopikus mérete, utóbbi esetben pedig a legnagyobb figyelem mellett is előjöheto igazságtalanság okozna bánatot.

Egy módja lehetne csak a keservek elkerülésének, ha vagyonosabb, arra a csekélységre egyáltalán rá nem szorult kollegáink nemes áldozatkészséggel lemondanának a rájuk eső pótlékról szegényebb tisztársaik javára. A lemondás hivatalosan bejelentendő s esetleg hirlapilag is nyugtázható volna ilyenforma szövegezéssel:

„Háborús drágasági pótlékaról X. Y. aranybányai lelkipásztor lemondott a vakszikfalvi pap javára“... stb. stb.

#### 32. Se kint, se bent.

(A CXXXVII-ik zsoltár dallamára.)

Ilyenformán aztán a háború és egyéb nyavalyák által földhöz paskolt kollegák közül néhányan legalább — lélegzetet vehetnénk.

Honnan vegyenek azonban lélegzetet jobb sorsra érdemes *önálló kántoraink*, akik mindenünnen kimaradtak, mint az ibolya a hó alól. Mint tanítók javadalmazás szempontjából non sens lények: se fizetéskiegészítés, se drágasági pótlék, sem semmiféle állami segedelem. Mint egyházi behivatalnokok tekintgetnek jobbra is, balra is, várják a sült galambot hol a presbiteriumtól, hol meg a konventtől, de hiába várják.

A lelkészi karhoz való beosztásuk bizonyos rangemelkedést jelentett. Ám ennek a kis dísznek nagy ára volt: be kellett lépniök a mi agyonmathematikázott nyugdíjintézetünkbe.

Kárpótlása lehetett volna ennek az áldozatnak — a korpótlék. Ámde *lelkészi* korpótléket mi módon kapjon az, aki kántor s *lelkészi* drágasági pótlékra hogy volna jogosult, aki énekvezér?...

Halmozhatjuk azonban ezeket az avatag paralle-

lismusokat zsoldárszámra, — mi haszna, ha nincs, aki gyönyörködjék benne? Önálló kántoraink helyzetére csakugyan elmondhatjuk: se kint, se bent.

Szerény véleményem szerint rájuk nézve sokkal üdvösebb volna teljesen *kint* lenniök, vagyis tanítóinkéhoz hasonló elbánásban részesülniök akár az egyház, akár az állam, akár mindkettő részéről. Mert ha *bent* is vagynak bizonyos részben, lassankint teljesen eltanulják tőlünk a szerénységet. Akkor pedig hegedűik mellé saját magukat is odafüggeszthetik a babiloni vizek szomorú fűzfáira.

Papp László.

### Papszentelés után.

Pünköst másodnapján a már révbe jutott ifjú Timotheusok vállalkról a palástot nem a helyére akasztották vissza, hanem egyenesen útra csomagolták és megindultak a nagy tiszántúli kerület minden irányából jövőt építő álmódásaiknak, terveiknek kedves szülőhelye, az „anya város”: nagy Debreczen felé, hogy harmadnapra ők is „vegyék a Szentlélek ajándékát”.

Máskor, azóta, hogy elváltunk az öreg kollégiumtól, ha visszavitt az útunk, mindig boldog vággyal mentünk, mint a gyermek, mikor haza megy. Most nem úgy. Olyan volt az érzésünk, mintha attól féltünk volna, hogy ott, ahova megyünk: a szülői házban valami nagy szomorúság vár reánk, vagy ha visszatérünk, itthon fogad bennünket valami bánat. Nehéz szívvel, szorongó érzéssel mentünk. Pedig pályánk második legszebb napja ez. Az első az volt, mikor a mi templomunkban legelőször fogadtunk hűséget az Úrnak és szeretett gyülekezeteinknek. — Ezen a napon pedig egybegyűlve, mint a tanítványok, erőt nyerünk és esküvel kötelezzük magunkat Istennek a legszebb hivatásban való szolgálatára. Valósággal pünköstünk ez nekünk! Ezért éreztük, hogy örülnünk kellene. Örülnünk kellene, hogy lelkesedni tudjunk. De lelkesedésünk akkor lett volna erős, olthatatlan, magasan szárnyaló, ha nem kötötték volna s nem kötnék le a bennünket bénító gondok.

Soha nehezebb időben nem indult papszentelésre a Timotheusok serege. Soha idealizmusát nem kísértgette annyira és oly hamar a realitás. Egyszerűen és röviden: soha nem okozott annyi gyötrő tépelődést a kérdés: honnan teremtem elő az utazás, az ellátás s a „pecsétdíj” költségeit. Pedig lelkünket úgyis megtépték már a szereteteinkért való aggodalmak s egyre hasogatják a megélhetés száz élű gondoljai. Milyen nehéz itt pontot tenni és milyen nehéz más útra vezetni a tollat irányító gondolatot, hogy ezekről ne diktáljon többet!

Meglepetéssel, keserőséggel hallottam az első hirt e papszentelésről és vártam a másodikat, hogy talán mégis elmarad boldogabb időkre. Nem azért, hogy

akkor majd gond nélkül, könnyű s talán üres szívvel és kevesebb lelki tartalommal gyülekezzünk össze, hanem azért, mert szerintem ennek az eseménynek gazdagabbnak, maradandóbb hatásúnak, értékesebbnek s így életünk legnagyobb részére irányítóknak kellene lenni.

Legelőször is úgy volna nemcsak szép, hanem helyes is, hogy akiket az Isten már megáldott egy szerető szívvel, azok ne menjenek el nélküle. A lelkipásztor feleségének, ha nemcsak feleség, — ami minden asszony lehet, — de ennél több: papné akar lenni, mindig és mindenütt ott kell állani az ura oldalán. Nem tudom hát elképzelni a papot a papszentelésen a felesége nélkül. Nemcsak azért, mert kedves és boldogító végigvezetni őt a helyeken, hol a gyermek ifjává serdült, megmutatni neki: nézd, ide jöttem, mikor először szakadtam el a szülői háztól, először váltam el az édes anyámtól; itt tanultam az első leckémet; itt készülgettem a vizsgákra; itt hirdettem először az Isten ígését; itt, ebben a szobában s ezek alatt a fák alatt álmodoztam egy zöld-zsalus, lombos udvarú, virágos kertű parókhiáról s benne rólad, kit még nem is ismertem, nem is tudtam, hogy te vagy, de már akkor is szerettelek; — nemcsak ezért, hanem, hogy a megszentelés perceiben az ő lelke is imádkozzék érte, az ő szíve is fogadja be a felmutatott vezérsillagot, ő is hallja, tudja és esküdjék az esküt, hogy urát hivatásában, ha ereje fogy segítse, — ha megfárad, felüdítse, — ha szomorú, felderítse; szóval esküje megtartására szeretetével, életével képessé tegye. Milyen jó volna e célból a papszentelés eseményéből, vagy a mellett, vele kapcsolatban nekik is juttatni egy kis részt és időt az erre való készülésre! Milyen jó volna, ha összegyűlve ők is beszélnének s hozzájuk is szólanának az ő dolgaikról, hivatásukról!

De, mikor erről az ifjú pásztorokhoz is keveset szólnak s ők maguk még kevesebbet beszélnek; se alkalom, se idő nincs rá a jelen viszonyok és az eddigi formák között. Ez az főképp, amiért tartalmasabbnak, értékesebbnek szeretném a papszentelést. Azt óhajtanám, hogy ilyenkor ne csak panaszainkat, vagy dicsekedéseinket mondjuk el egymásnak, ne csak arról essék szó, hogy milyen a lakásunk, mennyi a fizetésünk s ne csak néhányan beszéljenek munkásságuk belső értékéről, vagy fogyatkozásairól, a bennünket érdeklő kérdésekről, mozgalmakról, tetteinkről és teendőinkről. Ez utóbbi milyen sok a jelenben is már és mennyivel több lesz a jövőben! Nagyon fontosnak tartom, hogy a lelkeszek, legalább a fiatalok, időnkint összejöjjenek s a maguk dolgairól, mondjuk: szünidei kurzusokon másokat hallgassanak és maguk is beszéljenek. Hiszen kettőt be kell vellanunk: nagyon sok dologban, mióta az életbe kikerültünk, — bírálat hiányában, — nem fejlődünk, vagy nem he-

lyesen fejlődünk és nagyon sok dologra, — mert kívül esett az életen, — nem adott tanítást az iskola. Az első ilyen alkalom gyanánt kínálva kínálkozik a papszentelés. Akkor lenne ez az esemény értékesebb és maradandóbb hatású, ha a hivatalos aktuson kívül még egy napot, vagy legalább egy félnapot töltenénk együtt tanácskozva, vitatkozva. Volt professzoraink, debreczeni és vidéki kiválóbb lelkészek — főleg az utóbbiak — a lelkészi hivatás különböző ágaiából tartanának előadásokat s aztán a felszenteltek is és a hallottakat megbeszélnek, megvitatnánk. Legfőképpen pedig megfelelnénk a magunk lelkiismeretének s egymásnak erre a kérdésre: mit tettünk eddig s feleletet adnánk vagy kapnánk a másokra: „mit cselekedjünk?”

Mennyi ilyen kérdés hangzik fel és vár éppen napjainkban s napjaink hatása alatt a jövőre feleletet. A legértékesebb, legmaradandóbb hatású, életünk nagy részét irányító feleletek pedig, állítom, hogy nem azok lesznek, melyeket bár tapasztaltabb, de régebbi emberek hivatalos gyűléseken hoznak, hanem azok, melyek ily alkalmakkor bennünk, magunkban alakulnak ki.

Szeretném a papszentelést, mint minden egyházi eseményt, igazán eseménnyé, hatásossá tenni Debreczen társadalmára, reformátusságára is.

Mennyi különböző irányú kiváló tehetség volt e több, mint 100 fiatal lelképásztor között! Egyen-egyen is kiváló erői s leendő büszkeségei lelkészi karunknak. Pedig már „elhulltanak legjobbjaink a hosszú harc alatt!” Milyen lelki gyönyörűség s a gazdagság tudatát adó érzés szállt a szívekbe, ha csak így is végig nézett ezen a hatalmas fiatal seregen! De mennyivel erősebb lett volna ez, ha egy délután, vagy este egy műsor keretében láthattuk, hallhattuk volna a legkiválóbbak egy részét, — mert egyben mind úgy sem fért volna el! Milyen hatással lehetne ez a debreczeniekre, milyennel reánk s e tehetségesekre! — Ekkor tudnók meg, hogy mennyi erőt rejtenek magukban azok a kis névtelen falvak.

Szeretném a kulturának, művészetnek minél nagyobb mértékét feltárni minden ilyen alkalommal, hogy kik ezektől többé-kevésbé távol élünk és — többnyire a szegénység miatt — kevés eszközzel szerezhetjük meg, ekkor minél többet merithessünk belőle. Erre az egyre most is megvolt a mód, csak hogy nem a mi számunkra volt. Megvárni nem tudtuk. Űztek az aggodalmak, hajtottak a gondok: haza, haza. Hiszen onnan már többen ágyúdörgés hangját hozták el a fülükben.

Nem tartok azokkal, kik a papszentelésen szeretnének túlesni a papi vizsgával egyszerre, ami úgyszólván lehetetlen. Mint Anteus valahányszor a földet érintette, úgy nyertem én mindig új erőt, valahányszor visszatérve lelkemmel, emlékemmel megérintettem

az Alma Matert, igazi édes anyánkat s benne azokat, kik még mindig kedvesek nekem. Ilyen sokszoros új erő forrásának szeretném látni, tudni, érezni mindegyiknél a papszentelést, az ifjú lelképásztor életének legszebb eseményét.

Most azonban erre nem volt sem idő, sem pénz, sem elég ereje a lelkünknek. De későbbi, boldogabb időkre halasztani talán már csak ezért is érdemes lett volna.

Volna, volna. Mi szegényebbek lettünk ezáltal is. Talán az utánunk jövők szerencsésebbek, gazdagabbak lesznek. Ajánlom hát szeretettel nekik e néhány gondolatot. Valósítsák meg, sőt többet, sokkal többet! Teszem azzal az óhajjással, hogy eszményeiket, reményeiket ne rontsa romokká ily hamar a romboló élet!

Nagyszalonta.

Debreczeni István.

## Irodalmi szemle

**Bod Péter mint történetíró.** Írta dr. Révész Imre. Kolozsvár 1916. Ára másfél korona. 42 lap. Ha tetszésünk szerint akarnók ismertetni ezt az értékes tanulmányt, akkor legalább is a fele terjedelméig kivonatként kellene közlenünk a tartalmát. Maga a tárgy olyan természetű, hogy a vele való foglalkozás a priori nehéz feladat, amennyiben gróf Mikó Imre kiváló munkájától el egészen a Pruzsinszky Pál közismert jellemzéséig sok ízben és sokképen írtak már róla hazai egyháztörténeiseink, kiemelve a magyarigeni hírneves pap életének és írói tevékenységének minden mozzanatát. Ezeknek az eddigi munkáknak gondos és kritikai felhasználásával, de emellett önálló ítéleten nyugvó megállapításokkal domborította ki Révész Imre Bod Péternek mint történetírónak jellemét, szólván elsöben is Bod történelmi felfogásáról, azután anyaggyűjtő és kritikai munkájáról, végül pedig feldolgozó módszeréről. Ezek nyomán szerzünk arra a végső következtetésre jut, amely talán egyik-másik nézetcsoporthoz a hagyományos értékkel szemben meglepően hangzik, hogy Bod Péter „a kora átlagán és egyénisége korlátain egészben véve túl nem emelkedő, szerény és fáradhatatlan munkás” volt, akinek élete és történetkutatása főcélja a *használni akarásban* határozódott. E célját „tökéletesen és maradandó hatással töltötte be”. — Révész Imre emez új tanulmányával ismét bizonyosságot tett történetírói talentomáról és kétszáznál több utalásával megkönnyítette az egyes részletkutatók munkáját. Ajánljuk az érdeklődő körök méltó figyelmébe.

**Bismarck keresztyénsége.** Ezt a 23 nyomtatott lapnyi terjedelmű értekezést a szorgalmáról és buzgóságáról ismert nevű Révész Imre kolozsvári theo-

ogiai tanár írta s miután a M. E. K. D. Sz. 1915. évi nagyenyed-orbói nyári gyűlésén az ott egybesereglett értelmes és fogékony ifjúság előtt felolvasta, közóhajtásra külön is terjesztendő kiadványul, a magyar evangéliumi keresztyén diákszövetségnek felajánlotta. Szerző ez értekezés anyagát részben Baumgarten Ottó kielii egyetemi tanár „Bismarck's Glaube“ című művéből merítette, de saját felfogása szerint dolgozta föl. Szól Bismarck keresztyénségéről, mint problémáról, aztán a vaskancellár ifjúsága és megterése mozzanatairól, alapvonásáról, hitéről, életéről, keresztyéni és politikai jelleméről, bevégezvén munkáját ezzel a felsóhajtással: „Mivé lehetne a magyar állam és a magyar kultúra, hogyha az ő vezető munkásaiknak is ez volna az életök igazsága!“ A korszerű kiadványt bizonyára érdeklődéssel és haszonnal olvassák közelebről a hadbavonult diákok, akiknek azt az 1916. évi husvét ünnepére megküldötte a M. E. K. D. Sz. Megszerezhető 20 fillérért minden könyvkereskedésben. Ajánljuk azoknak, akiket illet.

**Az országos református tanáregyesület Évkönyve** az 1915—16. tanévre szólólag, S. Szabó József egyesületi alelnök, főjegyző-helyettes gondos és szakavatott szerkesztésében, 42 lapnyi terjedelemmel, csinos és izléses kiállítású füzetben napvilágot látott. — Jelentős közleményei közül különösebb figyelemre méltók az egyesület 1914—15. és 1915—16. évi működéséről és a pénztári számadás megvizsgálásáról szóló jelentések. Az egyesület tiszta vagyona az 1914—15. év végén 22,431 K 23 fill. volt; amelyből a négy hadikölcsönre névértékben 35.000 K-t, árfo-lyamértékben 33.230 K-t jegyezték s erre tartoznak még 15.230 K-val. Az egyesület kiadásában megjelenő könyvek eddigi tiszta jövedelme 3683 K 64 fill. E szép pénztári eredményért az érdem egy része dr. Gulyás István volt pénztárnokot illeti, aki éveken át mintaszerű pontossággal és gondossággal teljesítette tisztét. Meghatottsággal olvassuk a háborúban résztvevő református tanárookra vonatkozó közleményt: gyászkeretbe foglalva vannak megörökítve a hősi halált halt 18 derék és kiváló kartárs nevei; hadifogságban van 14, eltűnt 4, hadiszolgálatot teljesít 107 középiskolai tanárunk, kik közül többnek a mellét díszíti vitézségi érem és signum laudis.

**Szeretet a haremezön.** Ez a címe annak a hat beszédnek, melyet *Kónya Gábor*, mint a m. kir. 16. honvéd hegyidandár református lelkipásztora írt és elmondott vitéz hívei előtt. Nekik is ajánlja szeretettel ezt a nyomtatásban kiadott munkáját. Jól választott hat bibliai alapíge nyomán jól felfogott, kellőleg átgondolt, mélyen átérzett és jelesen megírott korszerű beszédek ezek, telve keresztyéni szellemmel, honfűi hű köteletségérzettől hevülő lelkesedéssel és tartalmas aranymondásokkal, amiknek nem lehetett elhangzani mély és maradandó hatás nélkül. Az a

szikladarab, amelyen állva, hivatásához méltóan hirdette az Isten ígését a mi nagyrabecsült, derék Kónyánk, bizonyára szent hely marad, mert onnan a Jézus tudományával és akaratával mindenben egyező tanítás szállott be a mi magyar hőseink szívébe-lelkébe. Kár, hogy ezek a szép nyelven írott beszédek, a szerző közismert szerénysége miatt, könyvkereskedésben nem kaphatók. Aki azonban a csinos és izléses kiállítású füzethez hozzá juthat, szerezze meg. Valósággal megérdemli, hogy minél szélesebb körben olvassák.

## Halottaink

**Sepsi-nagybaczoni Molnár János** brassói nyugalmazott lelkipásztor, 92 éves korában, június hó 14-én este esendesen elhunyt. E hiv. szolga 43 évig munkálkodott az Úr szőlőjében s azután 23 évig élvezte a nyugalom napjait. Munkássága a brassói református egyház és magyarság történetébe alkotásokkal van beírva és messze századokra megörökítve. Temetésén, amely június 17-én délután volt, vallás- és nemzetiség különbség nélkül részt vett Brassó lakossága.

**Szász András**, a kenderesi református egyház 19 év óta hűséges tanítója, rövid szenvedés után meghalt. „Úgy a társadalom, mint az egyház a népnevelés ügyének nemes harcosát, a kötelesség teljesítésének mintaképét veszítette el az elhunytban“.

Legyen áldott emlékezetök!

## Különfélék

### Hellas.

Eladdig, míg az újabbkori keleti kutatások fényt nem vetettek az előázsiai és egyiptomi népek évezredekig visszanyúló kulturájába, két ókori nemzetnek volt messze kiható hatása Európára, úgymint a zsidónak és a görögnek. Amabból sarjadt ki a vallásos gondolatok irányítása, emez a világi tudományok, a szép, nemes ismeretek, általában a műveltség zászlóvivője volt.

A két irány egybeolvadt a keresztyénségben, amiddön a műveltség szilárd erkölcsi alapot nyert, a vallásos élet pedig helyet adott a tudomány és művészet szabad, de nem szabados fejlődésének. Ez a józan világnézet nem engedte, hogy a vad erőszak igájába hajtsa a testileg erőtelent, sem azt, hogy a lelkileg erősebb kiuzsorázza a szellemiekben gyöngébbet. Megvolt tehát az erkölcsi alapsúly a mérleg mindkét serpenyőjében.

Azt mondják, hogy a háborúnak az a rendeltetése az embervilágban, ami a viharé a természetben: a káros elemek elpusztítása. Ha ez igaz, akkor jaj a

mai háborús Európának, mert még a történelem ítélőszéke és milliók bírálata előtt álló hatalmasságok sem javultak meg annyira, hogy az erkölcsi komolyságot figyelembe vegyék.

Honnan vegye akkor a példát a közember?!

□

**Püspöki látogatás a vihartépte helyeken.** Irtózatok orkán forgataga dühöngött Szabolcs vármegye néhány községének határában s felbecsülhetetlen rombolást művelt az épületekben. Több községen kívül Balkány és Geszteréd községet is meglátogatta a mai nemzedéktől soha nem látott vihar. Siralmas hírek jöttek a veszedelemről, mely egész falvak lakosságát hagyta fedél nélkül. A vész hírről főtiszt. püspök urunk is értesülvén, sietett a sújtott egyházak meglátogatására. Június 23-án az 5 óra 30 perckor Nvirbátor felé induló vonatra ült fel; az apostoli vándorútra Futó András püspöki titkár és püspök urunk derék gimnázista fia, Janika is kísérőül csatlakoztak. Apostoli vándorútnak mondiuk az utazást, mert a nviradonvi állomáson le kellett a vonatról szállani s közel tízenkét kilométer hosszú úton gyalog kellett az utat folytatni Balkányig. A látogatás elhatározása olyan gyors volt, hogy a balkánviakhoz semmi értesítés nem ment az utazásról, de meg még a reggeli órákban a kocsis közlekedést is nagyban gátolta volna — amint útközben kiderült — az úton a vihartól keresztül-kasul döntött fák sokasága. A balkánvi határ szélén a jégverés nyomai látszottak s minél közelebb jutottak az utazók Balkányhoz, annál rémesebb nyommaival találkoztak a pusztításnak. A községben emlétrészek, kiborított kerítések, feltépett fák tették nehézzé a közlekedést. Lehetetlenség leírni a rémképet, melvet a vihar tombolása maga után hagyott. A házakról a cserép-, zsindelev- és pléhfedeleket letépte, egy úri lakot teljesen összerombolt: a reformátusok tornvának sisakiát, mint könnyű lantát emelte le a falazatról s dobta le nagy távolságra. A torony gombia egyfelé, a csillaga másfelé vágódott; a lelkész lak fedele átalakítási munkálat alatt állott, a félben levő építkezés összerombolódt: a templomtető az útra borúlt, az iskolatető a reá hullott épületdarabok súlva alatt összeszakadt. A templom kertje gondosan parkirozva volt, itt a kis bokrok kivételével minden fát feltépett s kidöntött az ítéletidő. A Gencsv-család kastélyát is kemény próbára tette a pusztító ciklon. A díszes parkban egész csoportokat tépett fel s fordított ég felé avörkerestül. Hibetetlen erővel semmisített meg egy ősrégi szilfát, melvhez régi emlékek fűződtek: a ketté tört törzs csomkán maradt a földben, mint gvaszoló emlék a környezetében eddig virult s most széttépett ültetvények sirián. Meghatottan fogadta a fedél nélkül maradt parókhián a messze vidéken is köztiszteletben élő, betegeskedő lelkész. Nagymáté Albert a gyalog érkező püspököt, kísérő útítár-

saival együtt, kik annyira ki akarták kerülni, hogy a sújtott egyháznak a legkisebb alkalmatlanságot is szerezzék, hogy hazulról még útravalóval is ellátták magukat. Széttékintés és kevés pihenés után püspök urunk tovább folytatta útját gyalogszerrel Geszterédre. A hét kilométernyi úton Geszterédig még rémesebb nyommai maradtak az ítéletidőnek. Évtizedes fák feküdtek az úton, a tanyai épületek fedélzete szétszórva terült el a földön, a nagy dohánvpajták összeförve semmisültek meg. A református templom fedelének déli részéről a fedelet a vihar felgöngyölytette. Alig van udvar, hol kárt ne láthatna az ember.

Visszatérve Balkányba, püspök urunk a csomkán maradt toronyból nézte végig a siralmas képet. A csüggedő szívekre kibeszélhetetlenül felemelőleg hatott a püspöki látogatás. Hálaiok kifejezésének kívánták ielét adni a községi előliárok, kik a főigevző vezetése alatt tisztelegtek püspök urunk előtt. El-elcsukódó hangon üdvözölte a püspök urat a igevző, kinek szavaira biztatólag, bátorítólag válaszolt püspök urunk s vigasztalása felemelőleg hatott a sorslátogatott falu véneire. Püspök úr látogatást tett a Gencsv-családnál, hol azt a biztató kiieletést nyerte, hogy az egyház tehetős nátrónusai, birtokosai nem fogiák elhagyni a sok kárt szenvedett egyházat, hanem segítségére fognak sietni, hogy a romokból mielőbb kiépüljön. Bizonyára püspök urunk szíves ítélete szerint az ő kezdeményezésére egyházi hatóságaink is magukévá fogiák tenni Balkány és Geszteréd ügyét. Megemlitiük még, hogy Görömbei Péter eszeres már a püspöki látogatás előtti napon felkereste Balkányt s megmentette a maga részéről a gondos intézkedést a teendők felől. A romok lehető eltakarításával s az utak szabaddá tételével vármegyei intézkedés következtében 120 fogoly-munkás foglalkozott. Püspök urunk az esti 9 órás vonattal érkezett vissza a vándorútról Debreczenbe, anélkül, hogy az út fáradalmának leghisebb iele is látszott volna rajta.

**Gróf Tisza István és a sárosnataki kolléium.** A tiszáninneni kerületi gyűlésnek a sárosnataki Kolléiumra vonatkozó határozata után június hó 25-én Szinnvei-Merse István főispán és ifi Molnár Viktor sárosnataki országgyűlési képviselő vezetésével 50 tagú küldöttség járt gróf Tisza István miniszterelnöknél. A küldöttség szónokája dr. Kun Zoltán járási orvos volt, aki a miniszterelnöktől a legmesszebb menő jóindulatot és támogatást kérte Sárosnata iránt. Fovik napilapunk szerint gróf Tisza István a többek között ezt mondotta válaszában: „Biztosíthatom az urakat, hogy benső örömmre szolgál az, hogy a tiszáninneni egyházkerület határozata a sárosnataki ősi kolléiumnak a sorsát attól a veszedelemtől, amely főnförögni látszott, megmentette. Hiszen ez első sorban természetesen az illetékes iskolafőntartó és iskolakormányzó hatóságok ügye, úgy, hogy a kormánynak

nagyon bajos lett volna e kérdésbe beavatkoznia, ha ezek az illetékes leányok esetleg másképp nataroznak. De őszintén szólva, nekem, aki teljes teheremmel össze vagyok kötve általában a magyar kultúra ügyei, de azonkívül, mint református ember, épp egy református kulturintézményemmel is, nekem nagyon rosszul esett ama gondolat, hogy Sárospatak elveszítse azt az ősi kollégiumot, melyhez annyi tekintélyes emberek tuzóak, amely oly fontos szerepet játszott a magyar kulturális és nemzeti életnek abban az igazán minden dicséreten tolványos leánykorában, amelyet a tizenhetedik század megpróbáltatásai és küzdelmei között a magyar nemzet kulturális és politikai terén tolványosított. Mondom, benső örömmel fogadom és legyenek róla meggyőződve, hogy a magam részéről nagyon szívesen nyújtok ott, ahol erre alkalom nyílik, minden tekintetben segédkezet arra, hogy most már azután az a frigy, amely Sárospatak városát az ősi kollégiummal egybeköti, úgy megerősítessék, hogy jövőre hasonló veszedelem egyáltalán fönn ne torogjon. A miniszterelnök jóakaratu támogatását ígerte a szakminiszterek részéről bizonyára megfelelő elbánásban részesítendő többi ügyekre nézve is. B. H.

**A lelkészszentelési oklevelek** diszes kiállításban elkészültek és a püspöki hivatalból e hét folyamán a felszentelt atyafiaknak szétküldetnek.

**A debreczeni egyetemi jelvények** (nyaklánc, díszbotok stb.), valamint a pedellusok díszruháinak megtervezése céljából, folyó hó 23-án Zutt Richárd, az iparművészeti főiskola tanára és Kémény Jenő festőművész, az Operaház díszletfestője, eljöttek Debreczenbe, ahol az egyetemnek kiküldött megbízottjaival megbeszéléseket tolytattak. A régi diákszür és tűzoltóbot (gerundium) szemlélésekor kifejezést adtak meglepetésüknek, hogy a debreczeni kollégiumban a kálvinista egyszerűség mellett és azzal harmóniában mily szépen tudott érvényesülni a formaérzék, a csíny, általában véve a művészi szép. A magyar motívumok részletesebb tanulmányozása végett ellátogattak a városi múzeumba, ahol elragadatással nyilatkoztak a néprajzi múzeum ügyes elrendezéséről és gazdag gyűjteményéről.

**Hagyomány a debreczeni egyetemnek.** Dr. Vajda László, nagyhirű bécsi orvos, egy nagykőrösi ügyvéd fia, nemrég elhunyt és vagyonának túlnyomó részét a nagykőrösi református főgimnáziumnak hagyományozta. A kiváló és hithű férfiú azonban nem feledkezett meg Debreczenről sem, amennyiben nagyrészt orvosi műszereit és szakkönyvtárát a debreczeni tudományegyetem orvosi fakultásának testálta. Legyen áldott emléke.

**Vanitatum vanitas.** Egyik — nagyon jól szerkesztett — egyházi lapunkban olvasom egy egyházmegyei gondnok neve mellett ezt a címet: e g y h á z -

kerületi főgondnok-helyettes. Hogyan? Tudommal ilyen méltóságot nem ismer a mi egyházi törvényünk s a mi főgondnokunk igazán nem szokott helyettesre. Ha egy napilap írja ezt a címet az igazán nagyérdemű és mindenképen kiváló egyszemélyi gondnok neve mellet az alapon, mert o, mint egyik legregibb koadjutor kurator az egyszemélyi bírósg egyik tanácsában rendszerint emekol: azt meg megerítem. Am egyházi lapnak nem kellene a címekkel ilyen könnyeden bánni. De hát ne vegyük rossz neven, hiszen vannak egyszemélyek, melyek tisztelvényben esperest vagy tisztelvényben orokos egyszemélyi gondnokot választottak. Ez aztan különösen jól hangzik. Az egyházi törvények ugyan az egyszemélyi közgyűlés hataskörébe nem utalják a címek és rangok adományozását, azonban így tan közeli jutunk az i. t. c. 2. §-ában emlegetett zsinatpresbiteri elvekhez. (Beküldetett.)

**Hadidiplomás tanítók.** A miniszteri engedéllyel szabadságot haddavonult tanítóképzészek a negyvenes haditanítói pályára 33-én jelentkeztek s a múlt heten valamenynyien sikerrel tettek le a haditanítói pályára bevezetése után a képesítő vizsgálatot. A vizsgálat eredményét 24-én elután hirdette ki az igazgató alkalmi beszéd kiseretében, amely után Tar Lajos hadapród mondott megható szavakat, melyek könnybe borították a jelenlevők szeméit. A haditanítói pályára hallgatói a négy hét leforgása alatt a konviktuson kaptak ingyen ellátást és lakást, mint képesített tanítókat pedig 24-én este a Katona-Otthon látta vendégeiül. Itt az üdvözlő beszédet dr. Ferenczy Gyula, a Katona-Otthon igazgatója intézte hozzájuk, míg a szíves látást dr. Veress István tanítóképző-intézeti igazgató köszönte meg.

**A tanítóképző-intézet tanulói** közül azoknak, akik a városi múzeumban fölügyelői és kalauzólo teendőket végeznek, Löfkovits Arthur igazgató 150 K jutalmat adott, mely összeget a város 50 koronával pótolta és így a tanítóképzészek 200 korona jutalomban részesülnek.

**A Magyar Ev. Ker. Diákmozgalom** június hó 18—22-ig tartotta X. nyári gyűlését, Budapest környékének egyik legszebb kiránduló helyén, a Pest és Esztergom megyék határán emelkedő Dobogókön. A résztvevők száma nem volt nagy, hiszen a még mindig tomboló világháború a mozgalom munkásait és barátait is a minimálisra apasztotta s a különböző főiskolákon és egyetemeken alig maradt egynehány hallgató; másrészt pedig az ország különböző részein (Szepesség, Felsőörs, Kecskemét, Marosvásárhely) a középiskolák számára rendezett gyűlések is megosztották az országos nyári gyűlések megszokott résztvevőit. Ez a körülmény csak annál bizalmasabbá tette a különböző helyek (Budapest, Debreczen, Kolozsvár, Pápa, Sopron) képviselőinek együtt tartózkod-

dását s közvetlenebbé az előadásokat és megbeszéléseket. Miután a rendezőség előre számított arra, hogy a gyűlésnek a mai helyzetből kioltólag inkább theologus jellege lesz — amintnogy úgy is volt — az előadások tárgya is e szempontok szerint volt összeállítva. (1—2. Az egyház a bibliaiban és őskereszténységben. Pongracz József theol. tanár. 3. Az egyház az évszázadok folyamán. Varsanyi Mátyás ev. lelkész. 4—5. Az egyház ma és a jövőben. Victor János titkár.) Általánosabb vonatkozásúak voltak a kölcsönös megbeszélések tárgyai. 1. Hogyan tegyük értékesse diáketünket? Bevezette Deme László a BEKDe. titkára, református s. lelkész. 2. Tanulmányaink. Bevezette Pongracz József theol. tanár. 3. Kötelyeink. Bevezette Benkő Ivan rákospalotai református lelkész. 4. Mit jelent a diakozgatás a diákság életében? Bevezette ugyanő. Az isteni megváltó szeretet öröktől fogva való és sona meg nem szűnő munkájának megismerését, a lélek onvizsgálatát és az isteni szeretetbe való elmélyülést segítetik elő a reggel és este tartott biblia-tanulmányok, amelyeknek tárgyai voltak: Ótestamentomi nagy alakok (Abraham, Mózes, Esaiás, Jeremiás, Nehemiás) elhívása és Krisztus a pásztor, mint 1. megmentő, 2. vezető, 3. tápláló, 4. oltalmazó, 5. egyesítő. A csendben, amely lágyan körülfogta a 700 m. magas s a messze csillanó Dunára és a környező erdőségekre gyönyörű kilátást adó Dobogóköt, annál erőteljesebben érvényesült az a belső hang, amely megalkodásra és felemelkedésre figyelmeztetett. Megalkodásra, hogy az egyéniségünkben és életünkben o növekedhessék. És felemelkedésre, hogy megerősödött hittel, meggazdagodott reménységgel és megnövekedett szeretettel induljunk el munkálkodni nemzetünk jövőjéért, boldogságáért, Isten országa dicsőségére... míg nappal vagyon... F. K.

**Hajduböszörményben** június hó 18-án délután orgonahangverseny volt, amelyen a debreczeni hangversenyen szereplőkön kívül még Csath Kálmán működött közre énekszámokkal. Az orgona- és hegedűművészek nagy elragadtatással nyilatkoztak a böszörményi orgonáról, amelyhez hasonlót Debreczenbe nem ismernek. A hangversenynek nemcsak erkölcsi sikere volt jelentékeny, hanem anyagi eredménye is, amennyiben több mint kétezer koronát jövedelmezett a Hadsegélyző Hivatal javára.

**Alapítvány egyetemi ifjak részére.** Gróh Ferenc debreczeni róm. kath. prépost-plébános, június 21-én a debreczeni egyetem róm. kath. vallású hallgatói támogatására létesített Szent László-kollégiumban 20,000 koronás alapítványt tett.

**Új katolikus gimnázium.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter a nyírbátori kath. gimnázium I—IV. osztályainak a nyilvánossági jogot az 1916—17. és 1917—18. tanévekre megadta. E. L.

**Lelkészválasztás.** A dolhai missziói református gyülekezet néhai Darabánth Guszláv utódául június hó 18-án egyhangúlag Benkő Viktor tekeházi lelkipásztort hívta meg. Legyen áldás a gyülekezeten és a meghívott pásztoron egyaránt.

**Arany János** születésének századik évfordulója 1917 március 2-án lesz. Ebből az alkalomból a Nemzeti Múzeum kiadja a szalontai gimnázisták által három év óta páratlan szorgalommal gyűjtött Szalontavidéki Népköltési Gyűjteményt. Úgy a város, mint a nagyszalontai református egyház lépéseket tett az iránt, hogy nagy szülöttjéről a századik évfordulón méltóan emlékezzék meg.

**Száz esztendő mérlege.** Az Egyházi Értesítő szerint a Kalvin-téri lelkészi hivatalban a templom százéves jubileuma alkalmából az anyakönyvek nyomán a következő kimutatást állították össze: Száz év alatt született 69,800 gyermek, házasságot kötött 19,650 pár, meghalt 41,280 ember.

**A Kálvin Szövetség** református diáklap megindítását tervezi. Öszintén kívánjuk e felvetett eszme mielőbbi megvalósulását.

**Brüsszelben** június hó 18-án szentelték fel az új német római katolikus templomot, melynek alapkövét még a háború előtt, 1914 májusban tették le.

**Helyreigazítás.** Múlt számunkban dr. Küry Albert alispán, egyházmegyei gondnok tévedésből volt említve mint tanácsbíró.

**A krematórium ellen.** Olten svájci községben krematóriumot akartak építeni, a katolikus néppárt azonban a lakosság többségének érzésére hivatkozással a kormánytanácshoz felebbezést nyújtott be, minek folytán a terv megvalósulása elé nagy akadály gördült.

**Tartalom:** Az árvaház. — Tárcá: Herpay G., A szováti papszer. — Egyház: Egyházkerületünk tavaszi közgyűlése. — Iskola: A görög nyelv. — Hadi tanfolyam. — Közélet: Papp L., Tüköreserepek. — Debreczeni I., Lelkészszentelés után. — Irodalmi szemle. — Halottaink. — Különlélek. — Hivatalos Értesítő 27. sz.

## BÉKÉS LAJOS

**Debreczen, Piac-utca 46-ik szám.**

**Telefon 304. szám.**

**Kalap, fehérnemű, úri-divat és szabó üzlet.**  
Készít férfiruhákat, felöltőket a legjobb kivitelben, valamint teljes úri kelen-gyékert mérték után.

# HIVATALOS ÉRTESÍTŐ.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.  
3566—1916. szám.

## A tiszántúli református egyházkerület Nagytiszteletű Esperesi Karának.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

A „Nemzeti Kultúra“ felelős szerkesztőjének (Budapest, Andrássy-út 21.) hozzám intézett kérelmére ezen lapot, mely az állami tanítók hivatalos lapja ugyan, azonban a magyar nemzeti népnevelés érdekeit szolgálja, ajánlom Nagytiszteletűséged és általa a tanítók figyelmébe.

Atyafiságos szeretettel vagyok  
Debreczen, 1916. évi június hó 23.

**Dr. Baltazár Dezső,**  
püspök.

## Pályázati hirdetés.

Az olcsvaapáti-i református egyház pályázatot hirdet II-od tanítói állásra.

A megválasztott tanítani köteles az I—II-od egyes osztályban az egyházkerületi tanterv szerint.

Az állás javadalma : egyház pénzárából 100, azaz száz korona, évnegyedenként előre fizetve. Lakás természetben. Míg új építkezés nem lesz : 1 szoba, konyha, kamara és kert.

A fizetés többi része államsegély.

Pályázhatnak református vallású okleveles tanítók 1916. évi július hó 20-ig.

Az állást szeptember 1-én kell elfoglalni.

Olcsvaapáti (u. p.: Olcsva), 1916 június 20.

**Fóris Lajos,**  
isk. széki elnök.

## Felvételi hirdetmény a Kálvineumba.

A hajduböszörményi internátusba felvétetik 45 fiú lelkészárva. Pénzsegélyben részesül 60 felsőbb iskolába járó leány lelkészárva. Kérvények Kiss Ferencnek (Debreczen, református főiskola) folyó évi július hó 10-ig küldendők. A már segélyezettettek

is újból kell kérvényezni. A kérvény mellékletén : 1. Az árva keresztlevele (lelkészi kiadvány alakjában). 2. Az 1915—16. tanévről nyert bizonyítvány. 3. Az illető lelkész bizonyítványa az árva családi s vagyoni viszonyairól. 4. Esperesi ajánló-levele, mely a lelkészi bizonyítványra is rávezethető. 5. Teljes ingyenesség esetén nyilatkozat arról, hogy az édesanya (gyám) az országos református lelkészi nyug- és gyámintézetől nyerendő neveltetési segélyt a Kálvineumnak átengedi.

Nyilatkozat-ürlapokat kívánatra azonnal küldök s bármiféle felvilágosítással készséggel szolgállok.

Kérem lelkésztársaimat, hogy e hirdetményt az egyházközségben lakó érdekeltek tudomására hozni, egyben, hogy a fokozódó kiadásokra tekintettel a Kálvineum támogatásában buzgólkodni sziveskedjenek.

Debreczen, 1916 június hó 6-án.

**Kiss Ferenc,**  
az igazgatótanács elnöke.

## Pályázat helyettes tanári állásra.

A debreczeni ref. főgimnáziumban egy szabadsággolt rendes tanár helyettesítésére az 1916—17. tanévre magyar-latin szakos tanárt keresünk évi 2000 K fizetésre.

Ezenkívül a szaktanár hadbavonulása miatt szükség lesz az 1916—17. tanévre egy természetrajz szakos tanárra, aki a ref. főgimnáziumban heti 9 órán, a ref. leánygimnáziumban pedig heti 6 órán fogja a természetrajzot tanítani; szükség esetében azonban legfőlebb heti 20 óráig más rokon tárgy tanításával is megbízható. Évi fizetés a két intézettől együtt 2000 K.

A pályázati kérvény mindkét állásra f. évi július 31-ig a debreczeni ref. főgimnázium igazgatóságához küldendők a következő okmányokkal együtt: születési anyakönyvi kivonat, a végzett tanulmányokra és képesítésre vonatkozó okmányok az eddigi alkalmazásról, a katonai kötelezettségi viszonyról szóló bizonyítványok és közhatalosi orvosi bizonyítvány a pályázónak tanári pályára alkalmas voltáról.

Debreczen, 1916 június 13.

**Karai Sándor,**  
igazgató.

27-40 = 14 db

# EGY TÁBORI LELKÉSZ HARCTÉRI NAPLÓJA.

Irta: PAPP GÉZA, tábori ref. lelkész.

E gondolatokban és írói szépségekben gazdag napló jegyzetek egyaránt érdeklik a harcoló és beteg katonákat, a lelkészeket, a tanuló ifjúságot, általában a nagyközöniséget. Méltó feltűnést keltettek azok előkelő fővárosi napilapokban. — A derék szerző hosszú időn át teljesített tábori lelkészi szolgálatával, lelkésítő beszédével tiszteletet szerzett mindenfelé, úgyannyira, hogy **Jenő kir. herceg főparancsnok saját címerével és monogrammjával** ellátott gyűrűvel ajándékozta meg és **megengedte**, hogy ezt a háborús könyvét **neki ajánlhassa**. — A könyv tartalma: Buzdító beszéd a katonákhoz ütközet előtt. Buzdító beszéd a honvédekhez az Isonzó mellett. Adventi imádság. Levél a harctérről. Fekete farsang. Március idusán. Őszi imádság. Harctéri jegyzetek. Tábori istentisztelet a doberdói fensíkon. Honvédtemetés az Isonzó partján. Jéhu uralma. A honvéd-kötelességtudás.

A 160 oldalra terjedő 16½×10½ cm. nagyságú, zsebbe tehető könyvecskének bolti ára **elegáns vászonkötésben 1 kor. 80 fill., 10 drb vételnél 1 kor. 50 fill., 25 drb vételnél 1 kor. 40 fill., 50 drb vételnél 1 kor. 30 fill., 100 drb vételnél 1 kor. 20 fillér.**

Kapható:

**HEGEDÜS és SÁNDOR**  
protestáns irod. kiadóhivatalában. **DEBRECZEN.**

Lelkész és vallástanár, tanár és tanító urak rendeljék meg és terjesszék a hívek és a tanítványaik között az

## ÉBRESZTŐ

képes keresztyén szépirodalmi, családi és ifjúsági havi folyóiratot.

Szerkeszti:

**Megyeresy Béla.**

Előfizetési díja egy évre 4 kor. Az **Ébresztőnek** minden keresztyén családnak és minden keresztyén ifjúhoz el kell jutnia, hogy a nemes szépirodalom szárnyain minden olvasójának lelkébe bevigye a keresztyén magyar nemzet hatalmas gondolatát.

Előfizetéseket elfogad és mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal:

**Budapest, VIII., Főherceg Sándor-utca 28.**

Pontos és legjobb

# Órák

5 évi jótállás mellett!

## Egyházi szentedények,

úrvacsorai kelyhek, osztó-tányérok és borkancsók, keresztelő-kannák és medencék, ékszerek, evő-

Arjegyzzék 2000 rajzza ingyen és bérmentve! Pontos kiszolgálás! Jutányos árak!



készletek valódi 13 próbás ezüsthől és I. rendű alpaccá ezüsthől, jubileumi dísz tárgyak részleltetésre is!

Javításokra és vidéki megrendésekre különös gondot fordítok

**Polgár Kálmán**

műorás és ékszerész, a ref. egyházak szállítója  
**BUDAPEST, VI., Teréz-körút 5., I. emelet.**

# A „HANGYA“

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete

bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya“ igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya“ kötelékében az 1915. év végén 1300 fogyasztási szövetkezet működött, amelyek összforgalma 60.000.000 korona volt.

Földművelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el. □□